

Profesionalni razvoj u području digitalnog očuvanja: cjeloživotna obveza

Zaštita i očuvanje gradiva u digitalnom obliku područja su koja se ubrzano razvijaju. Kako bi bili učinkoviti, zaposlenici koji rade na tim područjima trebali bi konstantno proširivati svoja znanja i vještine. Stručno usavršavanje sve više dostupno putem internetskih tehnologija učenja, a suradnička okolina Web 2.0 koja se ubrzano razvija nudi dodatne mogućnosti. Elektroničko učenje omogućava izobrazbu koja objedinjuje teorijski i praktični dio, značajnu za učinkovitu zaštitu i očuvanje digitalnog gradiva. Prilagođeno je da udovoljava obvezi cjeloživotnog učenja koja se nalazi pred zaposlenicima.

Scenarij koji se razvija

Sektor u kojem rade informacijski stručnjaci, poput knjižničara i arhivista, konstantno se razvija. Sukladno tome postoji stalna potreba da informacijski stručnjaci uče o novim ili promjenjivim praksama i teoriji kako bi njihovo znanje bilo aktualno. Područje očuvanja digitalnog gradiva u tome nije iznimka. To je područje u nastajanju u kojem se nova teorija i praksa ubrzano razvijaju i primjenjuju. Već je vidljivo da postoji nedostatak vještina u području digitalnog očuvanja, premda se potrebne vještine još uvijek definiraju. Zaposleni u tome sektoru težiti će ka stjecanju vještina i znanja. Isto će tako, s obzirom na vrijeme i stručnost koji se od njih traže, zahtijevati fleksibilnost i slobodu pristupa stručnom razvoju pod njihovim uvjetima, kad i gdje ga žele stjecati – i kod kuće u 2 sata ujutro ako je potrebno.

K tome treba dodati i izobrazbu i praksu učenja na daljinu (poznate pod nazivom obrazovanje na daljinu, otvoreno učenje ili elektroničko učenje) koje se mijenjaju. Osobe koje uče na daljinu nisu obavezne dolaziti u ustanovu koja nudi programe stručnog usavršavanja; uče s mjesta po svome izboru i u vrijeme koje im odgovara. Negativni učinci prepreka poput zemljopisne izolacije te osobnih i poslovnih obveza u ovom su obliku učenja svedeni na minimum. Učenje na daljinu je danas čvrsto ukorijenjeno na mnogim područjima, a sve više se pridodaje pa čak i zamjenjuje tradicionalne oblike poučavanja.

Učenje na daljinu postaje sve popularnije među informacijskim stručnjacima. Ono nudi veću fleksibilnost ljudima kojima je potrebno stručno usavršavanje, ali su na neki način izolirani udaljenošću, obiteljskim prilikama ili službenim ograničenjima, kao što je npr. smjenski rad. Isto tako, učenje na daljinu je sve popularniji oblik cjeloživotnog učenja i stručnog usavršavanja – ono omogućuje ljudima da znanja i vještine obnavljaju u vrijeme koje im odgovara, neopterećeni poslovnim ograničenjima poput, primjerice, nemogućnosti dobivanja slobodnih dana za učenje, a ono se može i planirati, što pomaže u usklađivanju obiteljskih i društvenih obaveza.

Tehnologije učenja i Web 2.0

Tehnologije učenja se mijenjaju. Sve su uobičajenije pojave poput strukturirane internetske izobrazbe uz pomoć sustava za e-učenje kao što su WebCT ili Moodle, bilo da se nastava izvodi izravno ili neizravno. Ubrzan rast i prihvaćanje aplikacija za društveno umrežavanje (Web 2.0) poput blogova, internetskih stranica u čijem kreiranju mogu sudjelovati svi korisnici interneta (tzv. *wikis*), stranica koje sadrže audio i video datoteke (*podcasts*), YouTubea i nedavno virtualnog svijeta "Second Life" (Drugi život) pružaju dodatne nove mogućnosti za manje strukturiranu izobrazbu.

Učenje na daljinu je cjelina koja se kreće od oblika emitiranja edukativnog sadržaja do potpune interaktivnosti između učenika i učitelja. World Wide Web služi kao mehanizam "dostavljanja" materijala, dopunjujući ili zamjenjujući tiskane materijale, te kao sredstvo informiranja koje pruža mogućnosti učenja na temelju dobivenih informacija. Može se, također, koristiti i kao mehanizam komunikacije s kolegama koji polaze isti program usavršavanja (*peer-to-peer communication*). Ta se komunikacija obično smatra ključnim čimbenikom u učinkovitom učenju. Opće usvajanje informacijske tehnologije i interneta omogućuje veću interaktivnost u učenju na daljinu, pretvarajući je uz pomoć *peer-to-peer* komunikacije u različite oblike. Koriste se i asinkroni alati kao što su elektronička pošta, forumi, *news grupe* i elektronička predaja zadataka. Sve je češće moguće sinkrono učenje, što osigurava bolje mogućnosti sudjelovanja: primjeri uključuju interaktivni video, on-line pričaonice (*chat*) te tematske domene namijenjene istovremenom posjetu većega broja korisnika (*MOO – Multi-user Object-Oriented domains*).

Dodatne informacije i izvori

[1] CHIN (Canadian Heritage Information Network) Stvaranje i upravljanje digitalnim sadržajem, 22. studenog 2007., http://www.chin.gc.ca/English/Digital_Content/index.html

[2] Cornell University Library (2003) Digital Preservation Management: Implementing Short-term Strategies for Long-term Problems, 22. studenog 2007., <http://www.library.cornell.edu/iris/tutorial/dpm>

[3] Distance Education Clearinghouse (2007.), 22. studenog 2007. Postoje mnoge definicije učenja na daljinu i edukacije na daljinu <http://www.uwex.edu/disted>

[4] Natuknica o Open Directory Project Distance Learning, 22. studenog 2007., http://www.dmoz.org/Reference/Education/Distance_Learning

[5] PrestoSpace (2006) vodič kroz digitalno očuvanje, 22. studenog 2007., <http://wiki.prestospace.org/pmwiki.php?n=Main.NavigationGuide>

[6] TASI (Technical Advisory Service for Images) Advice Documents, 22. studenog 2007., <http://www.tasi.ac.uk/advice/advice.html> Sadrži uvod u očuvanje digitalnog gradiva <http://www.tasi.ac.uk/advice/delivering/digpres.html> i uspostave strategije digitalnog očuvanja <http://www.tasi.ac.uk/advice/delivering/digpres2.html>

Elektroničko učenje (E-learning)

Kao što je već spomenuto, ključna prednost učenja na daljinu jest fleksibilnost koju ono nudi polaznicima programa stručnog usavršavanja čije ih privatne i poslovne obveze sprečavaju u fizičkom prisustvovanju mjestu gdje se seminari održavaju. Poduzet je i značajan korak u smjeru akademskih kvalifikacija koje je moguće steći stručnim usavršavanjem na daljinu. Elektroničko učenje i usavršavanje na daljinu sve se više nudi u različitim područjima, uključujući i područje digitalnog očuvanja. Ponekad je riječ o e-učenju u obliku statičnih prezentacija, odnosno, polaznik ima male ili nikakve mogućnosti dobiti povratnu informaciju. Vjerojatno najpoznatiji primjer je on-line priručnik Sveučilišne knjižnice Cornell "Upravljanje digitalnim očuvanjem" (*Digital Preservation Management*). Drugi primjer je vodič za digitalno očuvanje PrestoSpace. Drugi su, iako ih je još uvijek relativno malo, dinamičniji – nude asinkronu interakciju (kao što su forumi za diskusiju, wiki-oblici, kvizovi koji nude odgovore i povratne informacije čim ih se riješi, sustave za pomoć) i/ili sinkrone komponente (kao što su on-line pričaonice, direktan razgovor s tutorom korištenjem tehnologije internetskoga telefoniranja (*VoIP- Voice over IP*) i web kamere). To su obično tečajevi koje polaznici formalno upisuju i plaćaju školarinu; po uspješnom završetku programa obično se dobiva certifikat ili bodovi za formalnu kvalifikaciju. IT industrija nudi mnogo takvih tečajeva kojima se ukupno stječe formalna kvalifikacija, primjerice, svjedodžba o stjecanju kvalifikacije stručnjaka za rad u mreži (Cisco Certified Network Professional) i ostalih kvalifikacija (vidi <http://www.ciscouk.co.uk/elearning.htm>)

Elektroničko učenje ipak ima i određenih ograničenja. U tehnološkom smislu to su ograničen pristup informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji u određenim državama (primjerice, visoki troškovi korištenja internetskih usluga) te manjak infrastrukture i sredstava (primjerice, loša tehnološka podrška obrazovne ustanove). Valja spomenuti i pedagoške aspekte. Najvažniji od njih jest kako potaknuti redovit kontakt s kolegama i komunikaciju profesor-student, što je značajan segment učinkovitoga učenja. Kako bi se osiguralo da studenti zadrže visoku razinu samodiscipline i osjećaja obaveze i odgovornosti, iznimno je važno stvoriti zajednicu studenata i održati je aktivnom. Za to se koriste mehanizmi poput foruma i *news grupa*. Sumnjičavost u pogledu toga je li elektroničko učenje jednako djelotvorno kao učenje *licem u lice* brzo nestaje.

Uspješna obuka i učenje

Unatoč rastućem prihvaćanju i svladavanju elektroničkoga učenja u svim aspektima obuke i podučavanja, još uvijek ima mjesta podučavanju licem u lice. To je osobito slučaj kad se radi o obuci koja zahtijeva pristup specijaliziranoj opremi. Značajne prednosti pružaju i društveni aspekti podučavanja licem u lice, posebice kada je glavna korist susret s kolegama a ne sama obuka; primjerice, iznimno je vrijedan susret sa suradnicima na projektu u samom početku rada na projektu. Aktualna zabrinutost učincima putovanja, osobito zrakom, na globalno zatopljenje daje naslutiti da će potreba za metodama poduke i učenja na daljinu koji ne zahtijevaju kontakt licem u lice sve više rasti.

Zaključak

Učenje na daljinu danas je prihvaćeno kao redoviti oblik podučavanja i učenja, iako još uvijek postoje dvojbe oko određenih pedagoških pitanja. Ono je sve popularnije kod ljudi koji žele nastaviti svoj profesionalni razvoj i dalje se usavršavati, a ta popularnost mogla bi naposljetku istisnuti druge metode podučavanja i učenja.

Translators: Ana Nemeć and Tomislav Čepulić